

Astra

Leire Lopez Ziluaga • Oier Plaza
(Astra Koordinadorako kideak)

Gernika 16.000 biztanleko herria da, baina eskualdeko herri txikietako pertsona askok hara jotzen dute hainbat kontutarako (eskualdeak 64.000 biztanle ditu). Orain dela 20 bat urte, Gernika-Lumo Bakearen eta Kulturaren Hiria omen zen eta herriko agintariak inbertsio ekonomiko handiak egin zituzten kultura mota jakin batean; baina herriko hainbat beharrian, oinarriko kultur baliabideekin lotutakoak, ahaztu egin zituzten. Belaunaldi bat 'kulturaren hiri' horretatik kanpo sentitu zen eta berea eraikitzen hasi zen apurka-apurka. Orain, Iparragirre Rock Elkarteak, Trinkete antixokoa, tabernekin antolatutako kontzertuak, bideogileek egindako hainbat lan... ditugu herrian, 80ko hamarkadako mugimendutik geratzen diren hainbat ekimen ezinbestekorekin batera. Eta Astra ere badaukagu.

Kontakizunak behar ditugu, gertakariak. Batzuetan gauzak azkartzen dira eta denbora luzean elikatuko gaituen iruditeria sortzen da. Horrelako uneak behar ditugu, baina arriskutsuak dira, noizbait gertatutako zerbait handi bati lotuegiak gera gaitzkeelako betiko. Astra okupazioak elikatzen du oraindik ere neurri batean. Hain zuzen ere, 2005eko abenduaren 24an okupatu zuten Astra gazte asanbladan biltzen ziren 60 bat gazteek. Gazteek gaztetxea nahi zuten, musikariak entsegu lokalak, talde sozial eta kulturek biltzeko espazioak. Horrez gainera, inguru horretan proiektu espekulatiboak egitea saihestu nahi zen. Okupatu eta berehala, Astra Gernikarentzako plataforma sortu zuten gazteek nahiz kultur eta gizarte eragileak, eta hiru eskari plazaratu zituzten: Astra publikoa izatea, erabilera soziokulturala edukitzea, haren etorkizuna herriko gazteek eta eragile sozial eta kulturek modu parte-hartzailean erabakitzea.

Proiektuaren dibertsitateak garrantzi handia izan zuen hasieratik. Ibilbide, ikuspegi eta toki ezberdinetatik etorritako pertsonak bildu ziren, eta hasieratik geratu zen argi ekarpen eta pertsona asko falta zirela proiektuan. Dibertsitate horretan espazio komun bat bilatzea, adostasunak eraikitzea izan da proiektuaren alde garrantzitsuenetako bat. Astra espazio komun horren bilaketa da, neurri handi batean.

Ordutik aurrera, laburtzeko zailak diren gauza asko gertatu dira. Besteak beste, udalak eraikina erosi zuen eta herritarrek antolatutako hainbat parte-hartze prozesu egin dira Astra zer izango den elkarrekin erabakitzeko. Une honetan herritarrek autogestionatzen dugun proiektua da.

Badago proiektua espazioarekin lotzen duen kontu garrantzitsu bat. Astra eraikin sinbolikoa da herrian eta ez da gauza bera proiektua Astran egitea edo sinbolismo hori ez duen toki batean. Astra, izan ere, Gernikak Eibarko enpresariei oparitutako lurretan eraiki zuten, eta herriko aurreneko langile grebak han egin ziren. Bonbardaketaren ostean zutik iraun zuen eraikin bakarretakoa da, herriko eraikinen %85 baino gehiago suntsitu zutenean. Herritar askok eta askok egin dute lan han, eta herri bonbardatuan arma lantegia izatearen kontradikzioa agerian uzten duen eraikina da.

Astra 2.600 metro koadroko eraikina da. Hiru pisu ditu, baina hirugarrena bukatu gabe dago. Beheko solairuan eszenatoki bat, *backstage*-a, umeentzako txokoa, barra, lantegia eta sukaldea daude, eta kanpoaldean ortua. Lehen solairuan, gorpuzte faktoria, komunikazio eta bilera gunea, hacklaba, hitzaldi eta bideo emanaldietarako gunea eta erakusketarako gunea. Bigarren solairuan gazte asanbladaren gunea, irratia eta biltegia. Dena dela, Astrako espazioak multifuntzionalak izateko daude pentsatuak, eta beste erabilera asko ere izan ditzakete.

Proiektuaren filosofia

Astra tresna konpartitua da, inguruan duen komunitateak autogestionatzen duen espazioa. Astrak ezin du funtzionatu

jendearen energiari gabe, hau da, auzolanari esker funtzionatzen du. Praktikek eta egiteko moduek dute garrantzi gehien. Gauzak nola egiten diren da garrantzitsua; bidea, helmuga baino gehiago.

Astra proiektuaren filosofia 0 km parte hartze prozesuan adostu zen:

- Gizarte parte hartzea sustatuko duen espazioa
- Autogestionaturiko espazioa
- Kultur sorkuntzarako espazioa
- Kulturaz gozatzeko espazioa
- Euskara sustatzeko espazioa
- Irabazi asmorik gabeko espazioa
- Belaunaldi arteko espazioa
- Kultura arteko espazioa
- Garapen jasagarria helburutzat duen espazioa
- Antimilitarista
- Oroimenerako espazioa
- Genero berdintasuna sustatuko duen espazioa

Funtzionamendua eta gobernantza

Astra Koordinadora da Astra kudeatzen duen asanblearen izena. Ez dute pertsona edo talde jakin batzuek osatzen. Nahi duenak parte hartzen du, nahi duenean, obligaziorik gabe. Bertan parte hartzen duten pertsona batzuk asanblea gehienetara joaten dira eta beste batzuk agian asanblea bakarrera joango dira. Denek dute balio bera. Batzuek herriko kultur edo gizarte taldeetan parte hartzen dute eta beste batzuek ez. Ez da Astran biltzen diren taldeen asanblea bat, eta, beraz, talde bereko lau kide egon daitezke lau ahots

Astra Koordinadora da
Astra kudeatzen duen
asanblearen izena.
Ez dute pertsona edo
talde jakin batzuek
osatzen. Nahi duenak
parte hartzen du, nahi
duenean

ezberdinekin, parte hartzen dutenek ez dutelako haien taldea ordezkatzeko.

Beraz, Koordinadora Gernika-Lumoko herritarrek osatzen dugu. Herritarrok konpromiso ezberdinak hartzen ditugu, egin nahi dugunaren eta egin dezakegunaren arabera, eta denak dira garrantzitsuak: astero biltzen diren lantaldeetan parte hartzen dutenak, lantzean behin barrako txandak egiten dituztenak, babes ematen dutenak...

Astra elkarrekin lan egin, pentsatu eta erabakiak hartzeko gunea da. Esate baterako, auzolanean egiten dira espazioa atontzeko lanak eta garbiketa txanda bidez egiten da, parte hartzen duten taldeen eta lantaldeetako kideen artean. Aldi berean, bertan parte hartzen duten taldeek autonomia dute haien balioen arabera funtzionatzeko. Adibidez, Astrak ez du diru-laguntzarik eskatzen, baina horrek ez du esan nahi taldeek ezin dutenik eskatu, hala erabakitzen badute.

Koordinadorak asanblea bidez hartzen ditu erabakiak eta, horretarako, hainbat erabakigune ditu, guztiak irekiak. Astra proiektuaren oinarrian dauden erabaki nagusiak kilometroak izeneko parte-hartze prozesuetan hartzen dira. Hain zuzen ere, Parte Hartuz ikertaldea eta Joxemi Zumalabe Fundazioa izan ditugu bidelagun prozesuotan, haiek diseinatzen laguntzen, dinamizatzen... Orain arte lau kilometro egin dira. 0 km-n Astra proiektuaren zirriborroa adostu genuen: filosofia, hiztegi komuna, funtzionamendua, finantziarioa, jarduerak, espazioak; 1 km-n proiektu arkitektonikoa eta espazioen banaketa landu genituen; 2 km-n funtzionamenduan sakondu genuen, besteak beste, finantziarioaz eta liberazioez hitz egin genuen; 3 km-n filosofian sakondu, zainketa kolektiboak landu eta bigarren solairuaren etorkizunaz hitz egin genuen.

Astra Koordinadoraren urteko erabaki nagusiak urtaro bakoitzean egiten diren lau asanbleetan hartzen dira. Horrez gainera, bi astean behin biltzen den kudeaketa lantalde bat dago, asanbleetan hartutako erabakiak kudeatzeko eta egunerokotasunean sortzen diren beharrez, arazo eta proiektuei irtenbidea emateko.

Dena dela, Astra Koordinadoraren egunerokotasuna lantaldeetan kudeatzen da, asanbleak erabakitakoaren barruan, autonomia baitute haien lana egiteko. Une honetan, lantalde hauek ditugu: egitaraua, komunikazioa, diruzaintza eta azpiegiturak. Lantalde horiek martxan egon ohi dira beti, baina unean uneko beharrizanen arabera indar gehiago edo gutxiago izan dezakete. Horrez gainera, une jakin batzuetan lantalde gehiago sor daitezke, beharrezkoak badira; esate baterako, okupazioaren 10. urteurrena antolatzeko lantalde berezia izan dugu azken urtean.

Diruzaintza lantaldea diru kontuez arduratzen da, jakina. Koordinadorak ez du diru-laguntzarik eskatzen eta barra da bere diru iturri nagusia. Udalak eraikinari dagozkion gastuak hartzen ditu bere gain, gainontzeko udal eraikinetan egiten duen bezala: argia, ura, berogailua, igogailua... Gainontzekoa Koordinadorak ordaintzen du. Astrak ordaindutako gastuak 85.000 euro ingurukoak izaten dira urtean, eta udalak ordaindutakoak 20.000 euro ingurukoak. Koordinadorak irabazten duen diru gutzia Astran bertan inbertitzen da berriz: azpiegiturak eta baliabideak hobetzeko, langileen soldatak ordaintzeko, komunikaziorako...

Astrako egitarau lantaldeak ez du egitaraua antolatzen, koordinazio lanak egiten ditu. Beraz, egitaraua herriko eta, neurri txikiagoan, herritik kanpoko talde eta norbanakoek antolatzen dute, eta lantaldea proposamenak jasotzeaz, egitarauan lekua egiteaz, antolaketa errazteaz... arduratzen da. Hala ere, kasu batzuetan salbuespenak egiten dira eta lantaldea proaktiboa da, bereziki dirua behar denean edo interes komunekoak diren arloetan hutsuneren bat dagoenean. Urtean 200 ekimen inguru egiten dira, eta lantaldeak %10 baino gutxiago antolatzen du.

Komunikazio lantaldearen zeregin nagusia transparentzia bermatzea da, informazioa ez dadin gutxi batzuen esku egon. Izan ere, pertsona guztiek parte hartzeko aukera izateko, denok izan behar dugu informazio ahalik eta gehiena. Astraren webguneaz, sare sozialez, kartelez, esku orriez...

arduratzen da. Modu ahalik eta zabalenean komunikatzen saiatu behar da.

Astrako espazioa, proiektua bezala, etengabe birdefinitzen da; horregatik erabaki zen espazioak moldagarria eta multifuntzionala izan behar duela. Azpiegitura lantaldea arduratzen da lan horretaz eta, orain, 2. solairuaren inguruan egiten du lan gehien. Une honetan, biltegi moduan erabiltzen da batez ere, eta etorkizunean gainerako solairuak bezainbeste erabiltzea aurreikusten da.

Lantaldeez gainera, soldatapeko bi langilek egiten dute lan Astran: bitartekaria eta barrako arduraduna. Bitartekaria

Euskara da hizkuntza nagusia komunikazioan, espazioan bertan nahiz sare sozial, kartel eta abarren bidez. Dena dela, Gernika-Lumon hitz egiten diren gainontzeko hizkuntzei leku gehiago egin nahi genieke

herriaren eta Astraren arteko zubia da. Herritarrei harrera egiten die, zalantzak argitzen ditu, Astrako harreman sareak zaintzen ditu, interes komunak dituzten talde eta pertsonak harremanetan jartzen ditu eta baliabide komunak zaindu eta erabiltzen laguntzen du. Ezin du bere gain hartu lantaldeena den lanik, ez baita lantaldeei lana arintzeko pertsona bat. Barrako arduraduna, berriz, barrarekin lotutako

kontuez arduratzen da, esate baterako, eskariak egiteaz; eta barra irekitzen du igandetik ostegunera, eta ostiral nahiz larunbatetan txanda bidez irekitzen da. Barrako produktuak gertukoak eta ekologikoak izan daitezen saiatzen gara.

Euskara eta euskal kultura

Astra proiektuaren filosofiaren parte da Astra euskalduna dela. Hizkuntza nagusia da komunikazioan, espazioan bertan nahiz sare sozial, kartel eta abarren bidez. Asanbleak euskaraz egiten dira eta aldi bereko interpretazioa egiten da

hizkuntza ulertzen ez dutenentzat. Dena dela, leku gehi-
go egin nahiko genieke Gernika-Lumon hitz egiten diren
gainontzeko hizkuntzei, badakigulako pertsona asko falta
direla oraindik proiektuan, bereziki Euskal Herritik kanpo
jaiotako gernikarrak.

Euskal kulturaren inguruan ez dugu erabakirik hartu. Ez
dakit euskal kultura zer den berdin ulertzen dugun ere. Eus-
karaz egindako kulturaz ari bagara, Astrako ekimen gehienak
euskaraz egiten dira. Indar gehiago jarri behar dugu agian
jatorri errumaniarreko pertsona batek ekimenak bere hiz-
kuntzan egin ditzan Astran, adibide bat jartzearen. Gure
kulturaren zati bat falta zaigu.

Kultur sortzaile eta eragileekin harremana

Ez dugu gainerako herritarrekin dugun harremanarekiko
berezia den harremana kultur sortzaileekin. Horrek ez du
esan nahi sortzaileekin harremanik ez dugunik edo Astran
sortzaileek parte hartzen ez dutenik, baizik eta ez dugula
herritarren eta sortzaileen arteko bereizketarik egiten. As-
tran sorkuntza dago eta herrian sorkuntza lanetan dauden
pertsonekin harremana du proiektuak, jakina: musikariak
–bereziki Iparragirre Rock Elkarte–, bideogileak, antzez-
leak, idazleak, margolariak, argazkilariak... Pare bat adibide
jartzearen, literaturaren inguruan aritzen diren hainbat per-
tsonak Literazkura proiektua sortu dute, eta herriko hainbat
margolariren artean panel handi batzuk sortu zituzten Astran
margolanak erakusteko. Dena dela, esanguratsua da hasiera
batean espazioetako bat arte faktoria izateko pentsatu izana
eta erabilera hori inoiz eduki ez izana.

Kultur eragileek ere Astran parte hartzen dute, herriko gai-
nerako elkarte eta taldeek bezala. Lehenago esan dudan be-
zala, ekimen gehienak ez ditu egitarau lantaldeak antolatzen;
beraz, ezinbestekoa da herriko kultur eta gizarte eragileek es-
pazioa erabiltzea. Besteak beste, ikusi dugu baliabide egokiak
dituen eta erraz erabiltzen den espazio bat edukita, eragileek

ekimen gehiago antolatzen dituztela eta, are gehiago, eragile gehiago ere sortzen direla. Gainera, espazio autogestionatua izanik, ikasketa prozesua izaten da ekimenen antolaketa bera, eta, beste eragile asko izanik inguruan, hasieratik beste batzuen laguntzarekin ikasteko aukera ematen du.

Erakunde publikoekin harremana

Ieup gazte asanbladak eta Astra Koordinadorak hasieratik izan dute udalarekin harremanen bat. Hasieran, eskariak egiteko baino ez zen izan, baina herritarrek 0 km parte-hartze prozesuan Astra proiektua onartu ostean, Astra batzordea sortu zen, udalak herritarrek asanblea bidez erabakitakoa onartu zezan. Batzorde horretan udalean ordezkari zuten alderdi guztiak eta Koordinadorako kideak bildu ginen, ez baikenuen une horretan udalean zeuden alderdiekin soilik hitz egin nahi. Herritarrek adostutakoa ahalik eta ordezkari gehienek onartzea nahi genuen.

Sei hilabeteko hizketaldien ostean, udalbatzak Astra proiektua onartu zuen, baita Astra berreraikitzea eta berreraikuntza nola egingo zen modu parte-hartzailean erabakitzea ere. Berreraikuntzarako dirua udalak eta Koordinadorak elkarrekin bilatuko genuela erabaki zen, eta azkenean Eusko Jaurlaritzaren Sormen Lantegien proiektutik heldu zitzaion dirua udalari eraikina biziberritzeko.

Gaur egun Astra Koordinadorak hitzarmen bat du Gerrika-Lumoko Udalarekin, eraikinaren erabilera eta kudeaketa Koordinadorari lagatzen diona, eta eraikinean Astra proiektua martxan jarriko dela onartzen duena, hau da, Astra asanblea bidez kudeatuko dela onartzen duena, Astraren inguruko erabakiak herritarren esku uzten dituen. Horrez gainera, udalean ordezkari zuten alderdiak eta Koordinadorako kideak Astra batzordean biltzen dira oraindik ere. 🌱